

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 24 Cor.
Pe o jum. de an 12 "
Pe trei luni . . . 6 "
Pentru România şi străinătate:
Pe un an . . . 40 lei.
Pe o jum. de an 20 "

TELEFON N. 226.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ZIAR POLITIC NAȚIONAL.

REDACTIA
ŞI ADMINISTRAȚIA
Târgul Inului Nr. 39.

INSTRATELE
se primesc la administra-
ția. Prețul după tarif
și învoială.

Manuscrisele nu se în-
napoiacă.

Aroganță nesăbuită.

În articolul ce l-a scris săptămâna trecută dl. *Iászi Oszkár* în „*Világ*” asupra rolului ce l-a avut pe vremuri femeia Varga Katalin, scoate la iveală un mare adevăr, pe care noi l-am constatat de mult. Dl. *Iászi* arată, că istoriografia maghiară, cum s'a scris până acum este falsă și neadevărată. În școlile, populare, în licee și până la universități, adevărurile istorice din trecutul acestei patrii se predau denaturate, pervertite și ticluite după gustul claselor dominante de azi.

Primii istoriografi unguri, cari au prezentat iccăna trecutului Ungariei, au eșit din clasa oligarhă-nemeșască, și au fost șovinisti descreați, cari au studiat și privit trecutul prin prisma aroganței nesăbuite.

Șovinismul, cum știm, e o strajnică beție, care face pe cei cuprinși de el să vadă lucrurile și stările altfel, decum sunt în realitate. Dovada cea mai eclatantă este d. e. că șovinistii au credința și o susțin cu toată tăria, că Ungaria e un stat național maghiar, pe când realitatea ne arată, că ea e stat poliglot, în care trăiesc popoare nemaghiare în număr egal — sau poate în număr mai mare — ca maghiarii și cărora nici prin gând nu le trece să-și renege naționalitatea.

Pentru cei ce sunt cuprinși de astfel de aberațiuni mentale, căroră și stările actuale li se par altfel de cum sunt, e natural că și trecutul să și-l înfățișeze în culori false și tendențioase. Trecutul îl restabilesc după gustul și fantasia lor, înveninată de șovinism și nu după cum s'au petrecut evenimentele și după cum și-au avut originea și s'au dezvoltat diferitele curente ale evoluției omenești.

„Acela — zice *Iászi* — care nu e în stare, sau nu vrea să priceapă în nizuințele ei fadamentale lumea din jurul său, acela va tălmăci fals ori care epocă a trecutului.”

Acesta e cazul istoriografiei maghiare. Vedem zilnic cum ziaristi și alți scriitori de seamă pre-

zentă fals și pervers publicului maghiar evenimentele, ce se petrec sub ochii noștri. Pentru noi, pentru bărbații noștri aleși n'au decât cuvinte de bajocură și de calomnie, pentru ai lor laude exagerate, până la ridicol. Exemple de felul acesta avem nenumărate. Un *Apponyi* e un bărbat de stat european, un geniu, un orator mondial, pe când în realitate el e de-o micime uimitoare, a căruia activitate s'a manifestat în mici hărțuiri parlamentare, iar ca bărbat de stat unica lui creațiune a fost legea actuală școlară, o lege retrogradă, uciagașă a culturii popoarelor nemaghiare, care ar fi o rușine pentru ori care bărbat de stat european.

Pentru oligarhi și șovinisti Ungaria e o țară liberală, unde domnește libertatea și egalitatea de drepturi, pe când în realitate oligarhii ce o stăpânesc sunt de cea mai rea specie de retrogradism, de volnicii și de încălcări și intervertiri de legi. Ba sunt legi, sancțiuni de Maiestatea Sa, cari nu se execută. Astfel este d. e. legea de naționalități ș. a.

Pentru scriitorii șovinisti și jidoviți capitala țării, Budapesta, e cel dintâiu oraș din lume, care întrece toate celelalte orașe mondiale... Aceasta au repetit-o în diferite variații și atât de mult șovinistii, încât le-a fost scărba și celor grupați în jurul zărilor „*Világ*” și anul trecut și-au ridicat cuvântul contra acestei laude ridicole. În un articol din acest ziar se arată, că orașul Budapesta e oraș frumos și tinda a fi modern, dar de altfel este o localitate croită după vechiul sistem german, greoiu și fără gust, cu multe, foarte multe defecte administrative și sociale și stă în cele din urmă șiruri ale capitalelor mondiale, rămasă departe de Bruxela, Paris, Madrid sau de Torino din Italia...

Aceste exemple, al căror șir e nesfârșit, credem că sunt suficiente pentru a dovedi cum bat câmpii șovinistii maghiari. În consecință nu avem să ne mărăm, dacă istoricii unguri ajunși în acest vârtej primejdios, își pierd rostul și falsifică trecutul, la reclădirea căruia chiar și fantasia își cucerește mai

mult teren, ca la înfățișarea stărilor din prezent.

Astfel în ochii acestor „istorici” un *Thurzó*, tiranul Slovacimii, un *Kapi György*, oligarhul dela *Uroiu*, care avea plăcerea de-a face vânatoare formală după iobagii români, ce mânau plutele pe *Mureș* în jos, sunt eroi, căci reprezintă vitejia și curajul bărbătesc, pe când un *Dóssa György*, rebelul centra atrocităților aristocrate, un *Horia sau Iancu*, eroii și martirii libertății, sunt niște nemernici, niște bandiți și hoți ordinari....

Așa se prezintă istoriografia maghiară în aprecierile ei. Și cu toate că regretăm, dar puțin ne-ar importa acest lucru, aceasta directivă greșită. În fine șovinistii descreați și necapacitabili pot să prostească și să seducă pe biet poporul unguresc, până când se vor ivi și între maghiari zorile adevărului și se vor dărâma cetățile fantastice, ridicate pe nisip. Zorile adevărului s'au și ivit. În generația mai nouă — cum observă și dl. *Iászi* — sunt câțiva istorici moderni, cari au rupt cu modul de scrutare și apreciere istorică de până acum. Acești reprezentanți ai istoriografiei moderne ungurești sunt d. e. *Pauler*, *Márki*, *Acsády*, chiar *Iászi* încât se ocupă cu trecutul, apoi *Erdélyi Aradi Viktor* etc.

„Ei, zicem din nou, să poate că n'am fi remarcat în detalii a ceea ce marea greșală a istoriografiei maghiare, constatată de dl. *Iászi*, dar curentul șovinist și fals pe acest teren ne interesează de aproape, ne lovește dureros.”

Între tinerii cari fac cursurile liceale, avem o seamă cari în urma lipselor materiale nu pot cerceta liceele române. Își fac întreaga instrucție și educație în licee străine, ungurești. Aceștia sunt expuși a cădea jertfă falsităților și stupidităților șoviniste istorice, profesate cu multă emfază de pe catedră de către profesorii șovinisti. Aceștia sunt băiații, în deosebi din părțile nordice ale românismului — cari sunt sânge din sângele nostru, dar a căror suflet rătăcește pe câmpiile mincinoase ale șovinismului maghiar. Aceștia sunt băiații — onoare excepțiuilor — remarcabili de poezia noastră *Goga*, cari imbițați de

micii copii cu falsitățile șovinismului, își spun, că limba maghiară e cea mai superioară și mai sonoră limbă din lume, că cu *Ungurii* „nu te poți prinde”, fiindcă sunt mari, puternici, neintrecuți și în veci au fost nebiruiți, și alte bazaconii și născociri de-ale șovinismului exaltat.

De acești băiați seduși trebuie să grijim, ca să-i aducem la calea adevărată, făcându-le cunoscute adevărurile reale, atât pentru prezent, cât și pentru trecut.

În general, publicul nostru românesc să primească cu grijă și cu rezervă „adevărurile” istoricilor unguri, să controleze și să nu dea ușor crezământ povestirilor debitate de ei, cari adeseori sunt false, perverse sau exagerate, urmărind anumite scopuri.

În istorie, ca și în toate, trebuie să întronăm întotdeauna adevărul, purul adevăr.

sm.

Semnul timpului. Propaganda panslavă își produce fructele sale. Din Fiume se anunță, că zilele trecute cu ocaziunea recutării din *Volosca*, mai tului tineri sârbi au făcut o demonstrație împotriva Austro-Ungariei, strigând: *Trăiască războiul slav!* Demonstrații au fost arestați dar propaganda își face mai departe calea ei!

Delegația aromână la Roma. Ziarele din Roma anunță că delegația aromânilor, compusă din d-nii *Papahagi*, *Murnu* și *Valaori* a fost primită în audiență de către ministrul de externe *San Giuliano*. Ziarul *Tribuna* publică și un interview cu membrii delegației, cari au declarat că scopul lor este să ceară puterilor garanție eficace că se vor recunoaște aromânilor anexați *Bulgari* și *Serbii* drepturile pe cari le-au avut și până acum. Preocupările lor cele mai vii sunt pentru grupul din *Pind*, care trăiește în teritoriul în care va cădea noua frontieră greco-albaneză. Grupul coprinde 80.000 suflete și 40 orașe și sate. Aromânii se tem că grupul va fi anexat *Greciei* care i-ar desnaționaliza și cer puterilor să-l treacă la frontiera albaneză, ca un canton aparte, supus suveranului albanez, dar cu administrație autonomă.

Ești schilav tot...

(Reflexii.)

»Ești schilav tot... ba și mai și:...» Un cerșitor!...

Iată ce declamează un tânăr care face parte dintr'un neam, oprimat până la sânge. În momente, când ar trebui să-și ciocotească sângele de revoltă și când ar trebui să scape pe buzele noastre cuvântul poeziei războinice — un tânăr, chemat ca *mâne* să stea în fruntea unui neam oprimat, îngână blazat, desneajduit și cu ochii perduți în Nirvană: »Ești schilav tot!... un cerșitor!...«

Aceste mărturisiri disperate fac parte dintr'o poezie de-o pregnantă valoare: »Rugămintea din urmă», scrisă de poetul nostru *George Coșbuc* după *Lermontow*.

Această poezie declamată în țara lui *Lermontow*, unde nu sunt pigoaneri albatice, unde cultura e respectată, unde graul omenesc nu e supus la chinuri tantalice — poate produce un efect multumitor — și poate scormoni sentimente adânci și pe pământul țării românești, unde nu judecă și nu cultivă baioneta jandarmului. Dar la noi, la noi în Ardealul nostru, unde jalea s'a înrădăcinat adânc în inimi pe urma jandelor nedreptăți ce ni-se fac, unde jandarmul stăpânește ca un despot suveran peste suflete peste instituțiile și

căminele noastre, unde plugarul trăiește ca un martir sub jugul greutăților zilnice, ce rost pot avea mărturisirile, barbarul memento: »Ești schilav tot... Un cerșitor!...«

„Ș'acum dă-mi mâna
A sunat gornistul de plecare,
Du Oltului din partea mea
O caldă salutare
Ș'ajuns în țară eu te rog
Fă-mi cel din urmă bine
Pământul țării mele
Să-l săruți și pentru mine!”

Splendid tabloul *Nobilă* și fanatică dragoste de țară. Cuvintele acestea capătă o putere magică, dacă le pui în gura unui ostaș originar din *Oltenia*, care luptă departe undeva pentru gloria țării sale. El vezi parcă pe acest viteaz căzut în luptă sub zidurile *Plevnei* care în câteva cuvinte înfurișează ultima lui dorință, cea mai adâncă, și cu ochii aprinși, luminați de puterea magică a gândului său îi spune tovarășului de care se desparte:

„Pământul țării mele
Să-l săruți și pentru mine!”

O clipă ne oprim, ca cucernicii să ne închinăm în fața acestui altar, alcătuit din țărâ și sublimul unui suflet...

Clipa însă trece și visul se distramă. În fața noastră nu-l soldatul dela *Plevna*, ci egrănișterul care-și trăiește clipele din urmă pe câmpiile pu-

știi ale »*Praisului*. Ne-o spune asta tânărul ceta, fiul neamului, care și-a trimis ostașii să lupte pentru *Tron* și »patrie» colo departe sub zidurile dela »*Căneceț*».

Dorința aceluia grănișter, care acasă n-a văzut decât jale, și n-a îndurat decât prigoniri și care e strein în țara lui nu poate fi identică cu a ostașului dela *Plevna*. El își plânge poate *glia înfelenită*, își plânge părinții, își plânge vatra, își jalește *vermul*, dar țara, patria nu și-o poate plânge. În sufletul grănișterului, ce se stinge nu poate să ardă dorința ostașului dela *Plevna*, căci el sărmanul întrezărește prin luminile aprinse ale ochilor, ce se închid, baioneta scilpitoare a jandarmului. El n-are țară, Oltul din țara, care l-a trimis la război nu poartă decât jale și lacrimi. Pentru el această țară n-a făcut nimic și sărmana lui maică zadarnic va umple puberea drumului de lacrimi, căci »țara» nu-i va simți și nu va încerca să-i ușureze durerea și sărăcia. Doar vr'un ban vremelnic de va străluci pe pieptul lui *înșepnit*, drept mărturie a statorniciei în credința jurată...

La ce dar atâta osteneală pentru a statornici o desneajde sau a inficia și alte suflete cu boala decepției, la ce atâta trudă pentru a spune o minciună? La ce atâta artă pentru artă, când *Marseilleza* e făcută ca să aprinză pe ostași și să-i îndemne la luptă și când strigătul lui *Eminescu* *La arme*

îndrumează sufletul nostru spre adevărata lui țintă?

Nu, iubite tinere, mărturisirile D-tale cu... »Ești schilav tot... Un cerșitor... nu ne pot suna nouă. În sufletul nostru se frământă înviforat strigătul: »*La arme!*» Și la acest strigăt cordii se mișcă, plaurile ciocotesc și din cuprinsul lor se desprinde adevăratul rost al vieții noastre.

Dascalii tăi trebuie s-o știe asta. Ei au urcat și urcă și astăzi calvarul și crucea ce-o poartă pe umeri d'atâteaori li doboară!

Ca să străbați însă biruitor acest calvar trebuie să ai multă energie, multă voință și mai ales un suflet mare peste care trebuie să planeze mereu steaua *nadejdi*.

Omul mic la suflet, omul laș, blazatul va rămânea mereu în pulbere și cei tari, cei mândrii vor trece fără milă peste trupul lui. Acest tip blazat e omul-cadavru al lui *Baudelaire* și soții, cari la vârsta de 35 de ani răușesc să fie complet pregătiți pentru mormânt.

Întoarce deci fraza iubite tinere, căci tu nu ești nici schilav, nici cerșitor, ci ești fiul unui neam, care nu și-a perdit pofta de viață, ci care are de împlinit încă un rol mare în lume.

Solu.

Insemnări.

Revista *Teatră*. — Junii. — Din pa-timile unui priștin sanitar. — Brașovențele și serviciul militar.

Am înaintea mea n-rul 2 din »*Revista Teatră*». Și acest număr ca și cel dintâiu va fi desigur primit și citit cu plăcere în urma conținutului său ales de cei-ce voiesc să contribuie la regenerarea vieții noastre culturale. Îndrumările date în articolii »Cum se aranjează »șezători» la sate în Germania», »Arta de-a spune versuri», »Folosele și stricăciunile cinematografului», »Greutățile începutului», sunt prețioase. Un bun îndreptar cu deosebire pentru comitetele filiale ale societății noastre teatrale, cari — onoare puținor excepții — își doră încă somnul de iarnă, deasemenea și pentru fruntașii noștri dela sate este rubrica »*Piese teatrale vechime de jucat*». Această rubrică va contribui — să sperăm — la o selecțiune fericită a pieselor demne de jucat, căci prea mult pe nealase și fără gust s'a jucat la noi teatru, cu deosebire pe la sate.

Paralel cu propaganda prin cuvântul scris d-l secretar a început propaganda prin cuvântul viu înfănd în luna aceasta conferențe la Brașov, Făgăraș, Beiuș și Blaj. În curând va vizita și alte localități — după cum cetim în Nr. 2 al »*Revistei teatrale*».

Restaurant-Grădină
Schneiderzwinger
Braşov, Târgul cailor Nr. 17.

Imi iau voie a invita On. public la vizitarea Grădinii situată la loc frumos, care se va deschide **Sâmbătă în 26 Aprilie st. n.** Imi voi da cea mai mare simlă, ca prin **serviciu cu atenţiune, cu mâncări bune şi gustoase, beuturi excelente** să-mi câştig favorul On. oaspeţi.

De o cercetare numeroasă se roagă:
Cu toată stima
STEFAN SUCIU
birtaş.

8-1

Hala de bere Steinbruch!

Am on area a aduce la cunoştinţa On. public, că am însărcinat cu conducerea etabilimentului meu cunoscut şi plăcut

Hala de bere Steinbruch
Strada Aţei Nr. 1
pe birtaşul **Mihael Lurtz.**

Atrag atenţiunea On. public că în toate zilele vine la vânzare **Berea excelentă STEINBRUCH proaspătă.**

==== **Vinuri curate de Ardeal.** ====

Bucătărie bună. Serviciu solid.
Preţuri ieftine.

De o cercetare numeroasă se roagă
Cu toată stima:
ANTON KASIK.

Georg Barthelmie
Mehanic.
Braşov, Strada Porţii 41. Colţul Stradiei Sf. Ioan.

Afacere specială cu maşini de scris, socotit, dictat cusut. Aparate Electrice. Lampe de buzunar, Grammophone. Placă, Aee, Bande colorate, Hârtie şi toate aparţenentele Utensiliilor etc.

Atelier mehanic fin. Telefon 380

Şcoală de scris cu maşina.

Seminţe economice!

Şi adevă: Sămânţă de sfeclă şi de ierburi în toate felurile, sămânţă de trifoiu şi luţernă marfă aleasă şi fără mătase cu atest şi plombă de stat, toate în calitatea cea mai bună şi cu preţurile ieftine.

Totodată ne permitem a recomanda la Domnii economi **varul nutritor alui Barthel din Viena** al cărui singur deposit pentru comitatul Braşovului şi comitatelor vecine să afle la noi

J. L. & A. Hesshaimer BRAŞOV.

PFAFF

Maşini de cusut

UNDERWOOD, maşini de scris, ROATE ARMATE „KOSMOS“ roate pentru popor din fabrica de arme Steyr.

OTTO WETZEL,
Braşov, Strada Mihael Weiss Nr. 30.

Atelier de reparaturi pentru maşini de cusut de toate sistemele, maşini de scris şi biciclete.

MOBILE MODERNE

Am depuse în Hala de mărfuri a societăţii industriale din Braşov, precum şi în **fabrica mea din Strada Lungă Nr. 151** se află diferite mobile. (1-98)

I Hubbes, Timpărie pentru zidiri, mobile şi lucrări de artă.

N. I. FOLYOVITS SUCC.
Holtrich-Ujhelyi,
BRAŞOV, Târgu grăului Nr. 4.

Mare asortiment în stofe deosebite pentru dame şi bărbaţi.
— Stofe de haine şi Albituri. —

Trusouri complete.
Serviciu prompt! Preţuri ieftine!

„TRANSYLVANIA“
banca g. m. de asigurare, Sibiu (Nagyszeben)
recomandă încheierea de

Asigurări pe viaţă
în condiţiunile cele mai favorabile.

Pentru proşti şi învăţători români gr. or. dela şcolile confesionale avantajii deosebite.

Special de remarcate sunt combinaţiunile următoare:

Asigurări mixte cu restituirea intereselor de 3%, garantată.	Asigurări de pensuni simple şi combinate cu asigur. unui capita
Asigurări simple şi mixte cu participare la câştig de 40%.	Asigurări mixte cu plăţirea necondiţionat de 2-ori a capitalului.

Asigurări de foc
deasemenea foarte ieftine.

Dela existenţa „Transylvaniei“ s'au plătit din partea ei:

Capitale asigurate pe viaţă.	Cor. 9.146.556-63
Pagube de foc	5.275.798-28
Sumele asigurate pe viaţă erau cu finea anului 1911	10.931.322-—
Asigurări de foc	127.763-744-—
Capital de fondare şi rezerve	2.520.492-—

Informaţii şi prospecte se dau gratuit prin direcţiune în Sibiu prin agenturile principale din Arad, Braşov, Bistriţa, şi Cluj, cum şi prin toţi agenţii din comane.

Agentura principală pentru Braşov se află la d-1
— **H. Herman,** Strada Porţii Nr. 51. —

Per oase versate în achiziţii cu cercuri bune de cunoştinţă se primesc în condiţii favorabile în serviciul institutului.

Reprezentanţa principală a
Fabricei de Maşini a Căilor ferate reg. ung. de stat

pentru maşini de treerat, motoare — benzina — gaz şi locomobile, instalaţiuni de moli, tot felul de maşini şi unelte agricole. — **Novitate! Patent „Record II“ maşină de sămănat, şir pe şir, care sãmăne în rânduri şi gârnoare: 5 maşini într'una**

Reprezentant al fabricii de maşini **Massey-Harris S. A.** Toronto, America de nord pentru legat snopi, maşini de secerat. Aparat de comit, greblat. **Novitate! Massey-Harris Grebla de tras b rnzda, combinat de întorsător de fân, 2 maşini într'una construite din oţel.**

Reprezentant al fabricii de maşini **Fehér Miklós S. A.** Budapest, din (şlep.) Benzinlocomobile pentru scopuri de tracţiuni de pluguri şi imblănit, mai departe pentru mori, sau Hexelmaşini, Benzina-motoare şi articole pentru maşini de imblănit, aparate pentru moli, tîiat băne. Instalaţiuni complete pentru camera de fur-j.

Reprezentant al S. A. Alfa Separator. Maşini pentru lăptărie de toată specie, aparate de răcit untul, urcioare, instalaţiuni complete pentru lăptărie seama bune aburitoare de nutreţ cu maşini de recit aerul.

Automobile, autobuse diverse cu garanţie.
Maşini de transport pov ră pentru vapoare.
Eternit-Schist cel mai bun coperiş.
Afaceri de schimb (trampă) cu maşini de treerat de tot soiul, motoare, maşini agricole şi unelte de agricultură, cu condiţii avantajoase
Părţi constitutive de maşini.
Reparaturi de maşini şi unelte agronomice cu preţuri ieftine prin maşinişti angajaţi spre acest scop.

Cantor şi deposit **Josef Lányi BRAŞOV, Str. Lungă 201.**
Telefon 352. Interurb.

Pavilion de vară
BELLE-VUE
Promenada de j

Am onorea a aduce la cunoştinţa On. public, că începând **cu 1-a Mai st. n.** se va deschide Chioscul Belle-vu dela promenada de jos.

Serviciu prompt.
Preţuri convenabile

Gheorghe Iordach
Antreprenorul Chioscului.

Grand
Circus Coloseum
Pikardi.

: Intreprindere elegantă.
Atracţiuni de prima clasă.
Programă de oraşe mari.

Soseşte aci în câteva zile.

Deschidere de prăvălie

Subscrierul aduc la cunoştinţa On. public că am deschis în strada Hırşer Nr. 2

Prăvălie cu alimente

Legumi, zarzavaturi fructe sudice, conserve de legumi, de licatose, precum peşte sărat în fiecare zi peşte proaspăt, Brânzeturi, unt cu preţ ieftin, serviciu solid.

Mă rog de sprijinul on. public.
George Moşoiu.

Invitare.

Joi în 1-a Mai 1913 st. n. la 3 care p. m. se va ţine în localul reuniunii industriale (Ferberbeverein) **adunarea generală** asociaţiunii de drenaj (Iivadea cea mare)

Ordinea zilei:

1. sötoteala pe anul 1912.
2. Preliminar pro 1914.
3. Estinderea canalului principal Nr. 2 şi preliminarul costului.
4. Contribuţiunile membrilor noi Stamm si Rothenbacher din Bod.
5. Plângerea lui Johann Nicolau din Hälbi pentru o pagubă ce i s'a făcut.
6. Cererea fabricii de zahar pentru repararea cazalurilor din josul staţiei calei ferate.
7. Obiecte corente.

Braşov, 9 Aprilie 1913
Gustav Schiel,
preşedinte,

2-1

Aviz.

Cafea prăjită în fiecare zi proaspătă, Cacao, Ciac, Rum, pşăitur pentru ceai, Cognac, licheşuri fine, preparate de nutrire şi întărire, Hyglana Sematose, Sannatogen, Untură de peşte, săruri nutritoare, făinuş pentru copii, Preparat de ovăs pentru supe.

Miere şi Siup de smeură fin, cu garanţie şi preţ de valoare.

Magazin de droguerie
Iullus Teutsch,
Braşov, Strada Vamei 11.

De arendat
20 jugăre holde

în apropierea Gărei drumului de er la un arendas.
Informaţii Braşovochi strada lungă Nr. 105. 1-5.